

Article Arrival Date
18.02.2023

Article Published Date
20.06.2023

TÜRKİYE'DE GÖÇ VE KÜLTÜREL SONUCU: ARABESK KÜLTÜR

MIGRATION AND CULTURAL CONSEQUENCES IN TURKEY: ARABESK CULTURE

Özlem TAŞKIRAN

Öğretmen, Millî Eğitim Bakanlığı, ORCID 0000-0003-0074-2226

Özet

Tarihin en eski dönemlerinden beri toplumlar arasında etkileşim yollarından biri de göç olmuştur. Mekan ve yer kavramları arasındaki farkı bir kenara bırakarak söylenecek olursa, kalıcı olarak taşınmayı ve yer değişikliği olarak tanımlanan göç, sadece mekânsal değişikliklere işaret etmez. Göç aynı zamanda sosyo-ekonomik ve kültürel yapılarda önemli değişikliklere neden olur. Ayrıca ahlaki ve politik yapılar üzerinde de derin etkilere de sahiptir. Çünkü göçle birlikte bundan etkilenen mekanların toplumsal dinamiklerinde değişimler meydana gelebilir. Göç eden bireyler, yeni bir yaşama uyum sağlama süreciyle karşılaşır. Bu süreçte kültürel uyum ve adaptasyon önemli bir rol oynar. Göçmenler, kendi kültürlerini korurken aynı zamanda yeni kültürel değerleri benimsemeye çalışır. Bireylerin hayatlarında yer tutan tüm tutum, değer ve alışkanlıkları kapsayan kültür, bireyin doğumundan ölümüne kadar geçen süreçte öğrendiği her şeyi kapsar. Bir toplumdaki insanların davranışlarını, tutumlarını ve değerlerini oluşturan kültür, her toplumda farklı olgularla kendini gösterir. Bu farklılıklara bir örnek olan arabesk, bir geçiş dönemi unsuru olmakla ve evrensel olarak nitelendirilmemekle birlikte, Türk kültüründe oluşmuş bir olgudur. Araştırmamızın konusu olan köylerden kentlere göç dalgaları günümüzde artık baskın eğilim olarak bitmiştir. Çalışmamız Türkiye'de iç göçlerin yoğun olarak yaşandığı 2000'li yıllara kadar olan zaman diliminde yoğunlaşan iç göç ve doğurduğu kültürel sonucu olan arabesk kültür kavramları alan-literatür tarama yöntemi aracılığıyla konuyla ilgili ulaşılabilen bilimsel yayınlar taranarak değerlendirilmiştir.

Anahtar kelimeler: Kültür, İç Göç, Arabesk.

Abstract

Migration has been one of the ways of interaction between societies since the earliest periods of history. Leaving aside the difference between the concepts of space and place, migration, which is defined as permanent relocation and change of location, does not only refer to spatial changes. Migration also causes significant changes in socio-economic and cultural structures. It also has profound effects on moral and political structures. Because with migration, changes may occur in the

social dynamics of the affected places. Individuals who migrate face the process of adapting to a new life. Cultural adaptation and adaptation play an important role in this process. Immigrants try to adopt new cultural values while preserving their own culture. Culture, which covers all attitudes, values and habits that take place in the lives of individuals, includes everything that an individual learns from birth to death. Culture, which constitutes the behaviours, attitudes and values of people in a society, manifests itself with different phenomena in each society. Arabesque, which is an example of these differences, is a phenomenon formed in Turkish culture, although it is a transitional period element and is not characterised as universal. The waves of migration from villages to cities, which are the subject of our research, are no longer the dominant trend today. In our study, the concepts of internal migration, which intensified in the period until the 2000s, when internal migration was experienced intensively in Turkey, and arabesque culture, which is the cultural result of it, were evaluated by scanning the scientific publications that can be reached on the subject through the field-literature review method.

Keywords: Culture, Internal Migration, Arabesque.

1. GİRİŞ

Zorla veya keyfi olarak yerinden ayrılma eylemi olan göç, tarih boyunca insanlığa eşlik eden bir olgudur. Siyasi gelişmeler, iklim değişiklikleri, savaşlar ve çatışmalar, ekonomik zorluklar veya daha iyi yaşam koşulları arzusu göçün ana nedenleriydi. İster bir ülke sınırları içindeki iç göçler, isterse başka bir devletin sınırları aşılarak yapılan dış göçler olsun, tüm göçlerin sebebinin daha iyi bir yaşam arzusu olduğu söylenebilir. Bu istek, göç akışını az gelişmiş ülkelerden gelişmiş kıtalara çevirmektedir. Geniş iş fırsatlarına sahip kentleşmiş ve sanayileşmiş bölgeler, ekonomik olarak mücadele eden ve daha iyi bir yaşam arayan aşırı kalabalık göçmen toplulukları için mıkknatis haline geliyor. Göç, bireysel olarak değil toplu olarak gerçekleştiğinde önemli etkilere sahiptir. Kültürel, politik, sosyal ve ekonomik değişimler bu etkilerin başında gelmektedir. Kültürel etkileri göz önüne alındığında, göç kavramı hem geride kalan hem de gidilen mekanlar için önemli bir sorun olarak görülmektedir. Göçün göçmen üzerindeki psikolojik etkileri, travmaları ve ölümleri, bu olgunun basit bir yer değişikliğinden daha anlamlı olduğunu göstermektedir.

2. Türkiye'de iç göç

Göç, insanların yaşadıkları çevreden ayrılarak başka bir yaşamsal alana yerleşmeleridir (Güvenç, 1996: 21). Dünya genelinde toplumlar, sanayileşme ve kentleşme faktörlerine bağlı olarak büyük değişimlere uğramış ve büyük göç akımlarına yakalanmış oldukları bilinmektedir. Elbette bu göç olgusu dünya genelinde farklı sonuçlara yol açmıştır. Örneğin Batı toplumlarında sanayi devrimi ve ekonomi ve teknolojinin gelişmesiyle birlikte kentleşme olgusu bu paralel değişimde önemli rol oynamıştır. Çalışmamıza konu olan iç göç, ülke içinde bölge, şehir, kasaba veya köy gibi bir yerden başka bir yere yerleşmek amacıyla yapılan nüfus hareketleri olarak tanımlanmaktadır (Üner, 1972: 7-10).

Ancak Türkiye'deki iç göç dalgasının Batı'daki gibi ekonomi ve teknolojinin aynı anda gelişmemesi ve çoğu zaman aynı sonuçları vermediği söylenebilir. Sanayi toplumuna doğru hızla ilerleyemeyen Türkiye'de kentler, kırsal nüfusa yaşamlarını devam ettirebilmeleri için yeterli imkânları sağlayamıyordu. Kırsal kesimden gelen işçiyi istihdam edecek kadar barınma ihtiyacını karşılamak zorlaşmasıyla gecekondualarda yaşayan ve ikincil ekonomik sektörlerde geçimini sağlamaya çalışan bir göçmen kitlesinin ortaya çıkması buna bir örnektir (İçduygu ve Sirkeci, 1999: 252).

Sanayi toplumu olma yolunda ilerlemesi hızlı olamayan Türkiye'de kentler, kırsal nüfusa yaşamlarını devam ettirebilmeleri için yeterli olanakları sunamamıştır. Zira kırsal kesimden gelen göçmen nüfusun barınma ihtiyacını karşılamak zorlaşmıştır. Ortaya çıkan tablo, gecekondualarda yaşayan ve ikincil ekonomik sektörlerde geçimini sağlamaya çalışan bir göçmen kitlesinin oluşması olmuştur (İçduygu ve Sirkeci, 1999: 252).

Kırdan kente göç sadece fiziki altyapı sorunları yaratmamış, aynı zamanda kır-kent entegrasyonunda da sorunlu bir süreç yaratmıştır. Kültürel, dini, etnik ve siyasi kimlik arayışı Türk toplumunu bir bunalıma sürüklemiştir (Apan, 2006).

Türkiye'de iç göç dalgasının ülkenin içinde bulunduğu durum açısından en önemli sonucu kentleşme olup ve bunun kökeni 1950'lere dayanmaktadır. Birinci iç göç dönemi 1923–1950 yılları arasındaki dönemdir. İç göç hareketlerinin ilk yıllarda çoğunlukla büyük kentlere yönelik olduğu görülmektedir. 1950'de % 40 oranıyla İstanbul en çok iç göç alan il olur. % 25 oranıyla Ankara, % 17 oranıyla da İzmir bunu takip etmiştir. Bu göç yoğunluğu sonraki yıllarda devam etmiş olup, bu kent merkezleri doygunluğa ulaştıktan sonra çevresinde yer alan yerleşim yerleri göç almaya başlamıştır. Dolayısıyla görülmektedir ki Türkiye'de kentleşme iç göç hareketlerine bağlı olarak şekillenmiştir. İç göç hareketinin bir özelliği de çoğunlukla kırsal kaynaklı olmasıdır. Bu dönemde iç göçlerin oranı önemsiz sayılacak düzeydedir. İkinci göç dönemi 1950-1960'lı yıllar arasındaki dönemdir. Kırsal alanların itici yaşam şartları, toprak verimsizliği ve yetersizliği, Marshall yardımları, tarımda makineleşme gibi olgular sonucunda insanlar artan oranda kentsel alanlara yığılmaya başlamıştır. Bu dönemin başında %25 olan kentsel alan nüfusu, 1960 yılına gelindiğinde %30,54 olmuştur (İçduygu ve Sirkeci, 1998: 251).

Türkiye'de 1960'lı yıllardan sonra hızlanarak ve yoğunluk kazanarak önemini 2000'li kadar sürdürme gelmiş iç göç hareketleri, taşıdığı ana eğilim ve özellikleri sürdürmüştür. 1960-2000 arası dönemde Türkiye'de doğudan batıya, kuzeyden güneye yönelik yaşanan göçler sonucu oluşan kent nüfusunun toplama oranı 1965'te %34, 1980'de %44, 2000 yılında ise %73'e çıkmıştır. (DPT, 2009).

Önceleri ağırlıklı olarak köyden kente olan göçler, 1980'li yıllardan sonra liberal ekonomiye geçiş, kitle iletişim ve ulaşım araçlarının gelişmesi gibi faktörlerin etkisiyle giderek kentten kente göç halini

almıştır. Yani iç göç hareketleri köyden kente göçle sınırlı değildir (Bal, 2008: 125). Arabesk kültür dediğimiz olgunun ilk olarak ortaya çıkışı 1950'lerden itibaren yukarıda anlattığımız iç göçle birlikte kentlere gelmiş göçmenlerce oluşturulmuştur.

3. ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ

Araştırma kapsamında iç göç ve arabesk kültür olgusu, nitel araştırma yöntemlerinden biri olan literatür tarama modeli kullanılarak konuyla ilgili yayınlanmış bilimsel makaleler ve kitaplar taranarak değerlendirilmiştir. Ayrıca göç olgusunun ve toplumsal sonuçlarının anlaşılması yakın geçmişe bakmayı gerektirdiğinden çalışmada tarihsel yöntem de kullanılmıştır.

3.1 'Kültür Boşluk Kabul Etmez': Arabesk Kültürün Yükselişi

Arabesk terimi genellikle müzikle ilişkilendirilse de kültürü de ifade eder. Arabesk, mimari bir terim olarak girift dekorasyon demektir. Arabesk kavramı 1950'li yıllar öncesinde Avrupa, Bizans ve İslam coğrafyasında mimarlık ve dekorasyonla ilgili olarak kullanılsa da göç olgusuyla birlikte müzik anlamında da kullanılmaya başlanmıştır (Kırık, 2014). Köyden kente bireylerin kültürlerini taşımak ve yaşatmak karmaşık ve melez bir yapıyı ortaya çıkarmıştır. Anadolu kökenli insanların kültürel özellikleri aynı olmayıp, büyük şehirlere gelindiğinde gecekondular mahalleleri genelde aynı şehre veya bölgeye mensup insanların toplandığı yerler olmuştur. Zamanla gecekonduların artması ve farklı şehirlere insanların aynı yerlere gelmesi kafa karışıklığını bir şekilde artırıyor. Şehre geldikten sonra kimlik bunalımı yaşayan bu özneler için ikili bir durum söz konusudur. Hem şehir yaşamına hem de kendine yabancılaşma sorunu ortaya çıkar (Güngör, 1993).

Arabesk kültürü dezavantajlı grupların kendilerini tanımlama, kimlik oluşturma ve hayata tutunma mücadelelerini yansıtan bir yolu. Arabesk kültürü, kavramsal anlamından çok çağrışımları açısından ele alınır. Arabesk kültürün çağrışımı karamsardır. Arabesk kültür gecekonduların, acının, yoksulluğun ve baskının olumsuz yönlerini çağrıştırır (Şahin, 1991:2).

Halkların kendilerine dayatılan tek tipleştirici kültüre karşı direnişlerine karşılık arabesk türünün ortaya çıktığı ve dünyayı algılama ve ifade etme biçimi olarak kültürel bir boyut kazandığı söylenebilir. Daha önce bir müzik türü olmasına rağmen, hayatın her kesiminde görünürlük kazanan belirli gruplar tarafından. Arabesk kültür, modernleşme çabasının istenmeyen bir sonucudur. Tanzimat dönemiyle birlikte görünür ve belirgin hale gelen bu modernleşme, cumhuriyetin ilk dönemlerinde köklü değişimlerle hızla devam etmiştir. Ancak bu modernleşme, ekonomik ve fiziki şartların olgunlaşmaması ve kültürel bir baskı olarak algılanması nedeniyle başarısız olmuş ve farklı tepkilerle karşılaşmıştır (Güçhan, 1992). Arabesk kültüre yönelik toplumsal destek bu tepkilerden sadece bir tanesidir. Modernleşme sürecinin bir parçası olan kırdan kente göçün hızlanması, kentleşme ve kentleşme sürecinin etkisinin artması arabeskin toplumda yayılma alanını

genişletmiştir. Çünkü arabesk, güzel hayaller ve umutlarla göç eden, gtg yerede aradığını bulamayan, kültürünü göç ettiği yerede kendine yakın hissettiği “teki”lerin sesiydi. Arabesk kültürü aslında tam ortada olma kültürüdür. Bir yanda köyden kente taşınarak geleneklerini yaşatmaya çalışan insanların, diğer yanda kent yaşamı ve moderniteye ayak uydurma mücadelesinin yansımasıdır. İncelikli ve derin geleneksel kültürü (Osmanlı kent kültürü) ile derin halk kültürü ve bilgeliği, yerini toplumda yaygınlaştırılamayan yüzeysel bir Batı kültürüne bıraktı. Batı kültürünün toplumda planlı bir şekilde yayılmasıyla birlikte seçkinler ile halk arasındaki uçurum giderek açılmaya başlamış ve bunun sonucunda kültürel alanda kriterleri belirsiz bir toplumsal yapı ortaya çıkmıştır. Ortaya çıkan bu durum, sonunda arabesk kültürünün yayılması için uygun bir ortam oluşturmuştur (Işık ve Işık, 2013: 37-42).

3.2 G ve Arabesk Kültürü

Göçmenlerin gittikleri yerlerde istihdam, sınıf farklılaşması, uyum, gerilim ve asimilasyon gibi birçok sorun ortaya çıkmaktadır. Ayrıca g, Türkiye’de illerin homojen dağılımını daha da bozmakta ve bu yerlerde sosyo-kültürel yapıda meydana gelecek değişikliklerin belirli merkezlere yöneldikçe çok daha büyük olacağını tahmin etmek kolaydır. Gelir ve eğitim düzeyi, meslekler, kültürel değerler ve alışkanlıklardaki farklılıkların kentsel bütünleşmenin farklı durumlarına yol açtığı anlaşılmaktadır (Geray, 1997: 129-147). Gn getirdiği değişimler kimileri tarafından modernliğin n koşulu olarak görülürken, kimileri tarafından geleneksel yaşamın rmesi, kırsal kesimden gelen göçmenlerin kent kültürünü yozlaştırması, sıkışıp kaldığı için kentli olamaması olarak görülmektedir. Bir diğer yaklaşıma göre iki kültürü arasında gn getirdiği yeni durum, gelenek ve modernliğin melezleşmesidir (Bal, 2008:106).

Aşırı güç ile birlikte hızlı kentleşme nedeniyle toplumda karşılıklı ilişkilerin gelişmesi mümkün olamamakta, kültürel çatışmalar ortaya çıkmakta ve toplumun sosyal kontrol gücü kaybolmaktadır. G nedeniyle kentli aile tipinden farklı bir aile tipi ortaya çıkmaktadır. Bu, değer yargılarının ve sosyal normların aşınmasına ve sosyal dokunun bozulmasına yol açar. Ülkemizde yaşanan göç süreci nedeniyle getto olarak sınıflandırılan ve menşe şehirlere göre gruplanan şehirlerin merkezlerinde mekansal ve kültürel olarak farklılaşmış yaşam alanları ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla gle uyum sorunu, kültürel çatışma ve sosyal dışlanma olgusu hemşeriliği ve belli bir bölgeye ait olma duygusunu ön plana çıkarmaktadır. Göçmen ailelerin kentte yaşadıkları sosyal sorunlar aile yapısını olumsuz etkilemektedir. Bu bağlamda ortaya çıkan aile içi şiddet, terk edilme, istismar ve aile parçalanması gibi etkenler çocukları sahipsiz ve savunmasız bırakmakta ve onları sokağa itmektedir. 1980’lerin ortalarında Türkiye’nin karmaşık kültürel canlılığıyla birlikte, şehre uyum sağlayamayan, köyüne dönemeyen ve geldiği şehri elinde tutamayan insanlar için ortak bir kimlik oluşturmaya

başladı. 'Türkiye'de Arabesk Olayı' (Stokes, 2016) olarak adlandırılan bu olgu, siyasi güçlerin etkisi altında yürütülen kültür politikalarıyla şekillenmiştir (Özbek, 1991: 123).

Arabesk kültürünün yayılmasında Osmanlı kültürü ve Türk Sanat Müziği yasağı büyük rol oynamakla birlikte, tek başına bununla açıklanamaz. 1950'lerde Menderes hükümetinin demokratikleşmesi ve ekonomik açılımı, Türkiye'nin kırsal ve kentsel ekonomisinde bir dönüşüme yol açarak, büyük bir kırsal işgücü fazlasını ve kontrol edilemez bir kentsel işgücü talebini ortaya çıkardı. Kentin hızla artan nüfusu dikkate alındığında altyapı yetersiz kalmakta ve kentsel alanlardan yararlanma sorunu giderek çözümsüz kalmaktadır (Stokes, 2016: 148). Bu, sebat etmeyenlerin direnişine neden oldu. Direniş sadece müzikte değil, lehçelerinde, giyimlerinde, davranışlarında, hayata karşı tavırlarında da kendini göstermiştir. Görünüşte bu direniş kente yönelik gibi görünse de aslında modernleşmenin getirdiği değişimlere karşı bir direniştir. Ekonomik, eğitim ve sağlık tesislerinin tüm köylü ve kasabalara aynı anda ulaşamaması bu direnişi doğurmuştur. Dolayısıyla bu adaletsiz ortamda arabesk kendine yer buluyor ve modernleşmeye hayır demiyor. Ancak ortaya çıkan uygulamalara rağmen değişen düzenin dayattığı yeni değerlere ve geleneksel değerlere tutunan arabesk bir kitle ortaya çıkıyor. Arabesk kültürün temel bileşenleri olan göç, kaçak işgal, kentleşme ve modernleşme gibi kavramlar 1980 sonrası sanatçıların eserlerine konu olmuştur. Günlük hayatımızın bir bölümünde yaşadığımız arabesk kültürel durum, Türkiye'nin toplumsal gerçeği olmaya devam ediyor. Bu, arabesk kültürünün temel göstergelerinden biri olan arabesk müzikte de açıkça görülmektedir. Kullanılan kelimelerin anlam dünyası ve tercih edilen makam yapıları geleneksel değerlerimize sadık kalırken, üretim tarzı ve Batılı yorum teknikleri arada kalmış insanların birbirini bulmasını sağlamıştır diyebiliriz. Böylece arabesk müzik, ortak bir dünya görüşünün ifade biçimi olarak yeni bir alt kültürün taşıyıcısı oldu. 1980'li yıllara gelindiğinde toplumdaki eşitsiz gelir dağılımı, artan işsizlik ve kaçak işgalin yol açtığı altyapı sorunlarının artması gibi olumsuz koşullar nedeniyle kendi kültürünü yaratan bir alt sınıf ortaya çıktı. Kent kültüründe yer edinmeye çalışan alt sınıf doğunun, geleneğin ve maneviyatın yanında yer aldı. Belki de kendini anlamanın tek yolu bu, çünkü en alt gelir diliminde olması, maddi zayıflığı, tüketim yoluyla üstün bir kimlik oluşturmaya izin vermiyor. Geleneğe olan bağlılığı ve güçlü manevi yönü, kendisine ait bir anlam dünyasına işaret ediyordu (Işık ve Işık, 2013: 37-42).

Göçle birlikte büyük kentler, köy yaşamından kendine özgü bir kültüre sahip izole yerler olmaktan çıkmış, büyük kitlelere köy ve kent devamlılığını sağlayan bir yaşam tarzı sunmuştur. Kırdan kente göçler sadece fiziki altyapı sorunları yaratmamış, aynı zamanda kırdan kente entegrasyon açısından da sorunlu bir süreç yaratmıştır. Kısaca: Kültürel, dini, etnik ve siyasi kimlik arayışı Türk toplumunu bir bunalıma sürüklemiştir. Kentleşme ve kentleşmenin kültürde veya politik davranışta büyük değişikliklere yol açtığı iddia edilmektedir. Siyasal kültür, siyasete ilişkin tutum, inanç, duygu ve

değer yargıları olarak tanımlanabilirse, kentleşme sürecinde tutum, inanç, duygu ve değer yargılarında meydana gelen değişikliklerin siyasal kültüre de yansıdığı söylenebilir (Apan, 2006).

Kırdan kente göç eden kitleler kente önce kendi değerlerini, ritüellerini, gelenek ve göreneklerini getirdiler. Dolayısıyla şehirde bir kültür akışı vardı. Bu durum şehrin sosyal ve kültürel olarak yozlaşmasına ve taşralaşma sürecine girmesine neden olmuştur. Öte yandan insanların kentlere göç etmesi ve kentlerden gelip gitmesi, kentin bazı sosyal ve kültürel değerlerinin kırsala kaymasına neden olmuştur. Zamanla şehir taşralaşma sürecine girmiş, ülke de şehirleşme sürecine girmiştir (Özdemir, 2012: 12-13). Kırdan kente göçün sonuçları sadece ülkemizin dış mahalleleriyle sınırlı değil. Göç nedeniyle hızlanan kentleşme, toplumsal erozyona neden olmuştur. Bu erozyonun hem kırsal alanlarda hem de şehirlerde olumsuz sonuçları olmuştur.

Kırdan kente göç edenlerin kent yaşamına uyum sağlamada yaşadıkları güçlükler, aynı kentlerden göç edenlerin yaklaşmasını sağlamış ve metropollerdeki " hemşericilik" kültürünü ortaya çıkarmıştır. Farklı şehirlerden şehirlere göç eden ve kendilerine has yaşam tarzlarını şehirlere taşıyan vatandaşlar tarafından oluşturulan mahalleler oluşturuldu. Göçmenlerin çoğu iş ve barınma fırsatlarından mahrum bırakıldı. Bu sorunu bir an önce ve durumun gereklerine göre pratik bir şekilde çözmek için altyapısız, sağlıksız gecekondu inşaa ederek, düşük gelirli işlerde çalışarak ve uzun saatler olumsuz koşullarda sürdürülerek bu sorunu çözmek zorundalar. Kırdan kente göç eden insanların yaşadığı yerlerde yoksulluk ve kentleşme sürecinde yaşanan kimlik bunalımından kaynaklanan, kente içkin olmayan, kentle ilgisi olmayan bir kültür ortaya çıkmıştır. Bu kültür, insan ilişkilerine, giyime, filmlere, müziğe, sosyal hayatın pek çok yönüne yansır.

Arabesk kültürü, toplumdaki kültürel bir değişimi temsil eder, çünkü hızlı sosyal değişim, şehre göç eden ve daha önce şehirde yaşayan ancak bu değişimle sarsılan insanlar üzerinde büyük bir etkiye sahipti. Kenti anlama süreci, kırsal kesimden gelen göçebelerin iş bulmak için büyük kentlere ve çevresine yerleşmesiyle başlar. Bu süreçte göçebeler şehri ve kuralları belirlemeye çalışırken bir yandan da bunlara ayak uydurmaya ve şehrin işleyiş biçimine uyum sağlamaya çalışırlar. Özbek'in (1991) belirttiği gibi kentte yaşayan çeşitli sosyal grupların konumunu belirleyen çeşitli kentsel faktörlerin karmaşıklığı, bir yandan hayatta kalma sorununu ortaya çıkarırken, diğer yandan gündelik hayatın anlamını kendisi belirliyor.

Göçerlerin göç etmeden önce yaşadıkları yerlerde kabul ettikleri bazı gerçekler, kent yaşamının değişen dinamikleri ile kentin kendine özgü düzeni arasında harmanlanma sürecindedir. Böyle bir ortamda zaten yaşam mücadelesi veren göçerler bir yandan mutlu olmaya çalışırlar, bir yandan da duygusal olarak kendi kültürlerini ve mutluluk formüllerini oluşturarak bu mutluluğa ulaşırlar.

Oskay'ın da onayladığı gibi, bilişsel düzeyde yeni sosyal hayata uyum daha hızlıdır. Direnç, duygusal düzeyde, hafızanın iç katmanında devam edebilir. Bu nedenle, değişen zaman karşısında insanlar, hegemonik ideolojiden başka bir anlam bulmak için hegemonik ideolojinin daha zor duygusal yönlerine başvurmak zorundadır (Oskay, 1982: 55). Sosyal bilimciler tarafından yaygın olarak kabul edilen uyumsuzluk kültürü olan arabesk, “kent dinamikleri tarafından belirlenen bir anlam sorununu kabul eder ve ona yanıt verir; ve bu yanıtla hem uyumu hem de direnci beraberinde getiren bir uygulamadır” (Özbek, 1991:113). Bu bağlamda arabesk, kentin tüm bu sorunları içinde kendisini canlı hissetmek için enerjiye ve güce ihtiyaç duyduğu, kırsal yönünü unutmadan yeni bir çevrede kimliğini yeniden kazandığı bir kültürel buluş haline gelir. Kentte yeni bir hayata başlayan göçebe, evde, okulda ve iş hayatında karşılaştığı sorunlar nedeniyle göreve başladığı yerde bu hizmetleri sağlayan devletle bir noktada çatışma ilişkisine girer.

4. SONUÇ

Zamanın koşulları ve dinamikleri, toplumların kendilerini ifade etme biçimlerini etkilemekte ve içinde buldukları durumu yansıtmaktadır. Arabesk kültür de geçtiği dönemin unsurlarına bağlı olarak ortaya çıkmıştır. Yoğun kırdan kente göç, kente göç edenlerin ve gecekondu sakinlerinin yaşadığı zorluklar ve yabancılaştırma unsurları arabesk kültürünün ortaya çıkmasına neden olmuştur. İçinde yaşadıkları kent toplumundan göç eden ve uzaklaşan nüfus, kendi kültürlerini kente taşımaya çalışmış ve bu durum soyutlanmaya yol açmıştır. Kendine özgü bir yaşam tarzı ve eğlence anlayışı geliştiren ve modern kent anlayışından giderek uzaklaşan bu kültür, 1980'lerin neoliberal düzeniyle birdenbire zenginleşen eğitimsiz bir kitleyi ya da yoksul bir tabakayı temsil ediyor.

Arabeskin toplumsal ve kültürel bağlamı incelendiğinde 1980 sonrası değişen anlam dünyasının da etkisiyle bir kitle kültürünün ürünü haline geldiği görülür. Sanayileşme ve kentleşme süreciyle kültür, izole edilmiş ve izole edilmiş insan gruplarının normalleştirildiği ve bu kültürün taraftarı olduğu düşünülen kitle toplumunun aşına olduğu birleşik bir kültürel oluşum olarak tanımlanan kitle toplumu haline geldi. Arabeskin kültürel durumu uyumludur.

Arabesk kültür yozlaşma değildir, sadece yapılan tanımlara uymadığı için marjinal olarak algılanır. Arabesk kültür ile ilgili olarak kullanılan yozlaşma tabiri toplumdan uzaklaşma anlamında da kullanılabilir. Burada şehirlere gelen insanların uyumunun arabesk müzikle bozulduğunu belirtmek gerekir. Küreselleşmenin sanayi devrimi ve teknolojik gelişme ile el ele gittiği bir dünyada, kültürlerin çatışması ve birlikteliği kaçınılmaz olarak sentezler üretmiştir. Türkiye özelinde arabesk kültür de buna bir örnektir.

5. KAYNAKLAR

- Apan, A. (2006). Türkiye’de iç göç olgusu: nedenler ve sonuçlar. *Yerel Yönetim ve Denetim Dergisi*, C.II(5), ss.26-33.
- Bal, H. (2008). *Kent sosyolojisi*. Fakülte Kitabevi.
- DPT, (2009). Yedinci beş yıllık kalkınma planı özel ihtisas komisyonu raporu. Özel İhtisas Komisyonu Raporu. Ankara.
- Geray, C. (1997). Kentleşme ve konut politikaları açısından yeni yerleşmeler. *Toplum ve Göç*. II. Ulusal Sosyoloji Kongresi (Kasım 1996, Mersin). Ankara.
- Gökçe, B. (1994). Gecekonularda ailelerarası geleneksel dayanışmanın çağdaş organizasyonlara dönüşümü. *Dünya’da ve Türkiye’de Güncel Sosyolojik Gelişmeler*. Sosyoloji Derneği Yay.
- Güçhan, G. (1992). *Toplumsal değişme ve Türk sineması*, İmge Kitabevi, Ankara.
- Güngör, N. (1993). *Sosyokültürel açıdan arabesk müzik*. Bilgi Yayınevi.
- Işık, C. ve Işık, E. N. (2013). *Müslüm Gürses ve arabesk: kültürel dünyamızı anlamak*. Ferfir Yayınları. İstanbul.
- İçduygu, A., Sirkeci, İ. (1999). Cumhuriyet dönemi türkiye’inde göç hareketleri. Der. Oya Baydar. *75 yılda Köylerden Şehirlere*. İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları
- Kıray, M. (1982) *Toplumbilim yazıları*. Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi. no. 7. Ankara.
- Kırık, A. M. (2014). Türk sinemasında arabeskin doğuşu ve gelişimi. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 5-32
- Makal, O. (1987). *Sinemada yedinci adam*. Ege Yay., İzmir
- Oskay, Ü. (1982). *Kitle iletişimin kültürel işlevleri*, AÜBSF Yay., Ankara
- Özbek, M. (1991). *Popüler kültür ve orhan gencebay arabeski*. İletişim Yayınları.
- Özdemir, H. (2012). Türkiye’de iç göçler üzerine genel bir değerlendirme. *Akademik Bakış Dergisi*, Sayı:30.
- Stokes, M. (2016). *Türkiye’de arabesk olayı*. Çev. Hale Eryılmaz, İletişim Yayınları.
- Şahin, Ç. (1991). Türkiye’de arabesk müzik kültürü ve trt sansür kararlarının etkisi: sen benim içimde korkulu rüya. http://www.umut.org.tr/UserFiles/Files/Document/document_3a6af37d21fe4153b28872d7b54f2982.pdf (04. 06.2017).